

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Reijonen, E., Reinilä, T., Viheroksa, R. & Tuomi, J. (2020) Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankinnassa. Teoksessa Tuomi, J. (toim.) Viisaat valinnat - Hedelmällisyyden suojele. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja B, Raportteja 123 ja 124, s. 220 - 231.

URL: <https://www.tamk.fi/-/julkaisu-viisaat-valinnat-hedelmallisyyden-suojelu>

24 Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta

Ella Reijonen, Sairaanhoitaja

Tiia Reinilä, Sairaanhoitaja

Raakel Viheroksa, TtM, Lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu

Jouni Tuomi, FT, Yliopettaja, terveyden edistäminen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Artikkelissa kuvataan suomalaisten naisten kokemia sosiaalisia paineita liittyen lastenhankintaan. Suurin osa vastaajista kertoi, että kokee tai on joskus kokenut paineita lastenhankkimisesta. Merkittävimmät syyt paineiden kokemiseen olivat läheisten ja ystävien perhesuunnittelu tai perheenlisäys, yhteiskunta, hedelmällinen ikä eli ns. biologinen kello ja omat vanhemmat. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että aineisto vahvisti aikaisempaa tietoa lastenhankintaan liittyen, sillä lastenhankinnan siirtämiseen liittyvät teemat liittyivät myös lastenhankinnasta koettuihin paineisiin.

Johdanto

Syntyvyyden laskusta ja lasten hankinnan siirtämisestä myöhemmälle iälle uutisoidaan paljon sosiaalisessa mediassa, mikä aiheuttaa ahdistusta naisten keskuudessa. Lasten hankkimisesta koetut paineet puhututtavat ihmisiä myös internetin keskustelupalstoilla. Berg ym. (2017) mukaan lastenhankintaan liittyvää ahdistusta voi aiheutua monesta eri suunnasta ja naiset kokevat, että heihin kohdistuu kohtuuttomia odotuksia. Paineita voi aiheuttaa monet eri tekijät, kuten lähipiiri ja sukulaiset vihjailuineen perheenlisäyksestä. Joillekin painetta saattaa aiheuttaa yhteiskunta tai kulttuurilliset tekijät. Engwallin (2014) tutkimuksen tulosten mukaan merkittävä vanhemmuuden painostukseen vaikuttava asia on ikä. Nuoret naiset, joiden uskotaan olevan hedelmällisessä iässä, kokevat enemmän kuulusteluja ja vaatimuksia lastenhankinnasta verrattuna vanhempiin naisiin.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että naisten odotetaan ja oletetaan tulevan äideiksi. Naisen elämän ajatellaan olevan täydellistä vain, jos hänellä on lapsia ja vapaaehtoisesti lapsettomien naisten saavutukset elämässä jäävät vajaaksi. Lisäksi vapaaehtoisesti lapsettomia naisia kuvataan usein poikkeavina, itsekkäinä, epäkypsinä ja epänaissellisinä. (Engwall 2014.)

Artikkelissa kuvataan suomalaisten naisten kokemia sosiaalisia paineita liittyen lastenhankintaan. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Vastauksia saatiin yhteensä 513 kappaletta 16–47-vuotiailta naisilta. Vastaajista yli puolet kuului ikäluokkaan 20–24 vuotta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä (Tuomi & Sarajärvi 2018) hyväksikäyttäen. Aineiston keruu ja analyysi perustuivat hyvää tieteelliseen käytäntöön (TENK 2013). Artikkelin pohjautuu Reijonen ja Reinilä (2020) ”Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta” (Opinnäyte, Sairaanhoitaja (AMK)), (www.theseus.fi).

Lapsenhankintapaineita aiheuttavat tekijät

Lähipiirin aiheuttamat paineet

Lähipiirin aiheuttamat paineita aiheuttivat toiveet lastenhankinnasta, kommentit lasten hankintaan liittyen, kumppanin odotukset ja toiveet liittyen lastenhankintaan sekä ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenlisäyksestä aiheutuvat paineet. Lähipiirin toiveet ja kommentit lastenhankinnasta olivat vanhempien sekä appivanhempien toiveita isovanhemmuudesta. Kommentteja ja kyselyjä lastenhankinnasta ja sen ajankohdasta tuli vanhempien, isovanhempien, ystävien ja työkavereiden suunnalta. Myös työpaikoilla on esiintynyt esimiehen tiedustelua lastenhankinnasta ja ”vauvaloman tarpeesta”.

”Isäni on kysellyt sekä suoraan että vihjaillen, että ”koska teette lapsia” ja ”millos aiot tehdä minusta vaarin”. Tämä ei muuten olisi haitannut, mutta lukuisista ”en halua lapsia emmekä niitä ole suunnitelleet, ilmoitan jos tilanne muuttuu” vastauksistani huolimatta kysely jatkui melko pitkään. Hän on ihmetellyt asiaa myös sukulaisille ja anopilleni. Koen ahdistavana sen, että sanaani ei uskota, ja tunsin etenkin vielä muutama vuosi sitten kotona käydessäni ahdistavaa tunnetta siitä, että käyttäytymistäni ja vatsani seutua tarkkailtiin toiveikkaasti ja epäileväisesti, vaikkei mitään suoraan kysytykään.”

Tarkempaa syytä paineiden aiheutumiselle selvittäessä vastaukset ilmenivät olevan hyvin samanlaisia, sillä vanhemmista johtuvat syyt olivat vanhempien toiveita lastenhankinnasta; vanhempien painostus lastenhankintaan sekä vanhempien toiveet lastenlapsista. Tässä vanhemmilla tarkoitetaan sekä vastaajan omia vanhempia, että kumppanin vanhempia. Lähipiirin ja muiden ihmisten aiheuttamat syyt koostuivat muiden odotuksista, käsityksistä, kyselyistä ja syyllistämisestä. Osa vastaajista koki, että lähipiiri ja muut ihmiset eivät ymmärrä lastenhankinnan olevan yksityinen asia, eivätkä sitä, miten ahdistavia lastenhankintaan liittyvät kyselyt voivat olla. Vastaajille aiheutui paineita muiden ihmisten hoputtamisesta lastenhankintaan ja siitä, kun heitä syyllistettiin lapsettomuudesta. Paineita muiden odotuksista ja kyselemisestä aiheutui varsinkin silloin, kun vastaaja ei kokenut lastenhankintaa itselleen ajankohtaiseksi asiaksi tai kun raskaaksi tuleminen oli yrittämisestä huolimatta haastavaa.

”Hoputtaminen lasten hankkimiseen aiheuttaa paineita, sillä tiedän itsekini olevani parhaassa iässä raskauden kannalta ja myöhemmällä iällä ongelmia saattaa ilmetä suuremmalla todennäköisyydellä. Haluan kuitenkin hankkia lapsia, kun olen itse siihen valmis. Lasten synnyttäminen uusiksi veronmaksajiksi aiheuttaa paineita, sillä tulevaisuus tuntuu olevan minun harteillani. Olen kuullut myös syytöksiä siitä, että lapsettomuuteni takia maamme tarvitsee maahanmuuttajia. Tämä lisää paineita entisestään.”

”En ole yrityksistä huolimatta tullut vielä raskaaksi, joten kyselyt asiasta ahdistavat.”

Kumppanin odotukset ja toiveet liittyen lastenhankintaan käsittivät eri tahtotilat lastenhankinnasta kumppanin kanssa sekä toiveen kumppanista ja lapsista tulevaisuudessa. Eri tahtotilat tarkoittivat sitä, että kumppani haluaa lapsia, mutta nainen ei tai sitä, että nainen haluaisi olla äiti, mutta kumppani ei halua lapsia.

”Olen valinnastani lapseton, olen tiennyt sen lapsesta saakka. Tämä oli myös tiedossa aviopuolisollani, olimme yhdessä 14 vuotta, josta 7 vuotta naimisissa. Aviomieheni koki kuitenkin 33 v. iässä haluavansa sittenkin lapsen, tämä ajoi meidät lopulta avioeroon molempien haluja kuunnellaksemme, sydän särkyi molemmilta.”

”Mieheni ei halua lapsia ainakaan toistaiseksi, itse olisin halunnut lapsia jo 20-vuotiaana. Olisin halunnut olla nuori äiti.”

Tarkemmat syyt paineiden aiheutumiselle oli myös kumppanin suhteen samanlaisia, koska kumppanista johtuvat syyt olivat kumppanin odotukset ja toiveet lastenhankintaan liittyen sekä kumppanin puuttuminen. Tässäkin nousivat eri tahtotilat lastenhankinnasta kumppanin kanssa, mutta myös tunne siitä, että lapsia täytyy hankkia siksi, koska se on kumppanin unelma. Kumppanin puuttuminen aiheutti paineita, koska se myöhästi lastenhankkimista.

”Koska rakastan kumppaniani enkä halua erota mutta en myöskään halua, että hän uhraa unelmansa lapsesta minun takiani.”

Ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenisäyksestä aiheutui paineita siksi, koska heidän perheenisäyksensä sai aikaan ulkopuolisuuden tunnetta ja ajatuksia siitä, että itsekin täytyy hankkia lapsia, koska muut saman ikäiset tekevät niin. Ahdistusta aiheutti myös se, kun muiden lasten hankkiminen vaikutti niin helpolta.

”Koen, että pitäisi olla jo lapsia tai vähintään niitä tekemässä, sillä muut ikäiseni ovat jo perheitä perustaneet.”

”Ystäväpiiristä tulee painetta. ”Kyllä sunkin pitäisi jo hommata mies ja hankkia lapsia” sellaisilta ystävilta, joilla on jo lapsia.”

Ystäväperheistä johtuvat syyt paineiden kokemiselle liittyivät myös ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenisäyksestä; saman ikäisten ja lähipiirin perheenisäys sekä lähipiirin mahdollisesta lastenhankinnasta aiheutunut yksinäisyyden pelko.

”Tunnen olevani muuten erilainen kuin muut. Pelkään mm. jääväni ilman ystäviä myöhemmällä iällä, jos jokainen ystäväni lisääntyy. Herää siis pelko miksi kukaan haluaisi olla lapsettoman ystävä? En kokisi myöskään, että viihtyisin vain lapsellisten ystävien kanssa.”

Urasta ja taloudellista tilanteesta aiheutuvat paineet

Uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät paineet aiheutuivat siitä, kun työelämän tai opiskelujen yhdistäminen perhe-elämän kanssa muodosti vaikeuksia. Vastaaajista tuntui, että lapsia kuuluisi hankkia juuri silloin, kun opiskeleminen, valmistuminen ja työllistyminen ovat ajankohtaista. Opiskelu lykkäsi lasten hankintaa myöhemmälle iälle ja äitiysloman jälkeen työpaikan löytäminen on ollut vaikeaa. Myös epävakaa taloudellinen tilanne aiheutti paineita lastenhankinnasta ja jotkut vastaajista kertoivat työnantajan kielteisestä asenteesta lasten hankkimisesta.

”Pitäisi valmistumisen jälkeen työllistyä omalle alalle. Valmistuessa olen 25-vuotias ja haluaisin tehdä lapset silloin, mutta pelottaa että en pääse työelämään kiinni pienten lasten ja raskauksien takia. Miesvaltaiselle alalle opiskelen.”

”Sitten työnantaja vitsailee e-pillereiden ostamisesta ja niihin rahaa antamisesta.”

Tarkemmat syyt paineiden aiheutumiselle uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyen olivat jälleen työn ja talouden aiheuttamat syyt sekä opintoihin liittyvät syyt. Näitä tarkemmin oli työnantajan kielteinen asenne lapsiin ja äitiysloman vaikutus omaan asemaan työpaikalla. Tässäkin epävakaa taloudellinen elämäntilanne nousi esiin ja koettiin, että elämäntilanteen tulisi olla riittävän vakaa rahan ja työllistymisen suhteen ennen kuin lastenhankintaa voisi edes harkita. Opintoihin liittyvät syyt

koskivat opintojen ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeutta, kun opinnot haluttaisiin suorittaa loppuun ennen lastenhankintaa.

”Työnantaja ei hyväksy sairaspöissaoloja lasten takia. Äitiysloman jälkeen ei olisi saman arvoista työtä mihin palata.”

”Tällä hetkellä toinen meistä käy töissä ja toinen opiskelee. Rahat eivät riitä haluamaamme elintasoon. Muutenkaan nyky maailmassa työtilanteet eivät ole enää varmoja, että voisi välissä jäädä äitiyslomalle tai -rahalle. Koko elämäntilanteen tulisi olla riittävän vakaa, jotta lastenhankinta olisi edes harkittavissa.”

Hedelmällisyydestä ja terveydestä aiheutuvat paineet

Hedelmällisyydestä ja terveydestä aiheutuvat paineet käsittivät terveydelliset syyt, iän mukana tuomat uhat ja haasteet hedelmällisyyteen ja ikään liittyvät paineet. Terveellinen syy oli usein sairaus tai muu terveydellinen tekijä, joka hankaloittaa lasten saantia tai aiheuttaa jopa tahatonta lapsettomuutta. Näitä saattoi olla endometriooosi, munasarjojen monirakkulatauti tai aiempi keskenmeno. Monille hedelmättömyys, biologinen kello ja hedelmällisen iän päätyminen ennen lastensaantia aiheutti paineita. Toisaalta myös nuoret äidit kokivat paineita siitä, kun muut ihmiset eivät kannustaneet heitä hankkimaan lapsia nuorena.

”Minulla on sairaus, joka vähintään hankaloittaa lasten saantia hirmuisesti. Pahimmassa tapauksessa en voi saada lapsia ollenkaan.”

”Pelottaa, että ehtikö saada lapsia vielä, kun on hedelmällisessä iässä. Lapsen saamiseen liittyvät ongelmat voivat tulla yllärinä, pelottaa jos jostain syystä onkin mahdotonta tai vaikeaa saada lasta.”

Terveyteen ja hedelmällisyyteen liittyvät syyt paineiden aiheutumiseen olivat tarkemmin terveydentilaan ja hedelmällisyyden tuomiin haasteisiin liittyviä. Terveyteen liittyvät syyt olivat sairauden tai muun terveydellisen tekijän vaikutus lastensaantiin. Hedelmällisyyden haasteita olivat sekä naisen että miehen heikentynyt hedelmällisyys, ahdistus keinohedelmöityksestä, ikääntymisen tuoma paine hankkia lapsia vielä hedelmällisessä iässä sekä biologisen kellon ”tikitys” ja vaikeus tulla raskaaksi.

”Minulla pcos todettu jo nuorena ja miehellä heikentyneet/vähentyneet(?) siittiöt. Pari kertaa käyty lapsettomuustutkimuksissa, jossa todettu miehen ”ongelma”. Raha ja ahdistus keinohedelmöityksestä.”

”Koska biologinen kello tikittää ja yritys on kova, mut ei tärppää.”

Yhteiskunnasta ja normeista johtuvat paineet

Yhteiskunnan aiheuttamien paineiden yläluokkia olivat yhteiskunnan olettamus naisesta ja äitiydestä sekä yhteiskunnassa vallitsevat naiseuteen ja äitiyteen liittyvät olettamukset ja odotukset. Hyvin samantapaisia vastauksia nousi myös tarkempia syitä selvittäessä. Lisänä kuitenkin yhteiskunnan aiheuttamat paineet sen kannustaessa naisia hankkimaan lapsia. Vastaajista tuntui, että yhteiskunta painostaa naisia hankkimaan lapsia. Moni ajatteli, että yhteiskunnassamme on normi, joka määrittää, että lapsia tulee hankkia ja lastenhankintaa pidetään itsestäänselvyytenä.

”Koen, että esimerkiksi synnytystalkoista puhuminen yhteiskunnassa aiheuttaa juuri minun sukupolvelleni painetta tehtäillä lapsia.”

”Tuntuu, että naisena tehtäväni on lisääntyä ja olla äiti.”

”Yhteiskunta olettaa minun hedelmällisenä tekevän uusia veronmaksajia. Syntyvyys laskussa.”

Kulttuuriin liittyvät paineet käsittivät vapaaehtoisen lapsettomuuden ja uskonnon aiheuttamat paineet. Osasta vastaajista tuntui siltä, että vapaaehtoinen lapsettomuus ei ole kulttuurissamme hyväksyttävää. Vastauksista nousi myös ajatus siitä, että kulttuurissamme vanhemmalla kansalla on eri käsitys siitä, mitä elämältä tavoitellaan, ja vanhemmuus ei ole enää nykypäivänä niin itsestään selvä asia kuin ennen. Uskonnollisista normeista aiheutuneet paineet johtuivat siitä, kun jotkin uskonnot kieltävät ehkäisyn.

”Ei hyväksytä sitä asiaa, ettei lapsien saaminen kiinnosta minua.”

”Luulen että vanhempi kansa ei ehkä ymmärrä, että se, että on jollekin vanhempi ei ole enää elinehto ja se mitä elämältä tavoitellaan.”

”Uskonnon vuoksi ehkäisyä ei saisi käyttää. Miehen vanhemmat uskovat kyseisellä tavalla ja odottavat meiltä lapsia.”

Sosiaalisesta mediasta aiheutuvat paineet

Sosiaalisen median aiheuttamat paineet liittyivät lapsettomuutta ja hedelmällisyyttä käsittelevät keskustelut sosiaalisen median eri kanavissa. Tarkemmin katsottuna sosiaalinen media lisää tietoisuutta lapsettomuudesta ja vaikeudesta saada lapsia ja näin aiheuttaa naisille stressiä. Lisäksi sosiaalisesta mediasta saa kuvan siitä, että lapsia hankintaan nuorena ja että lasten saaminen olisi tärkeää.

”Luultavasti lisääntynyt tietoisuus lapsettomuudesta on johtanut omiin paineisiin. Tietenkin lapsettomuudesta on hyvä puhua, mutta välillä saa semmoisen kuvan mediasta, että lapsen saaminen on jokin seitsemäs ihme ja sen takia stressaan asiaa.”

”Tuntuu, että sosiaalisessa mediassa on hirveästi juttuja siitä, kuinka tullaan nuorena äidiksi ja lasten saaminen olisi tärkeää.”

Paineiden kokemisesta aiheutuvat tuntemukset

Ahdistus

Ahdistus oli selkeästi yleisin tuntemus vastauksissa. Ahdistusta aiheutui monesta erilaisesta asiasta, mutta yleisimpiä ahdistuksen aiheita olivat, oma pohdinta haluaako ja voiko saada lapsia vai ei, perheen painostus sekä muiden ihmisten utelu. Perheen painostus ilmeni vastauksissa uteluna, vertailuna sisaruksiin ja toiveena isovanhemmudesta.

”Ahdistusta, tuntuu ettei itse voi päättää mistään vain perheesi päättää puolestasi. Jopa siitä saatko lapsia vai et.”

Muiden ihmisten kysely koetaan vastausten perusteella pääasiassa ahdistavana, yksityisyyttä loukkaavana ja epäkohteliaana. Vastaajat kertoivat utelun aiheuttavan mm. omien ajatusten kyseenalaistamista sekä ahdistusta siitä, mitä muut ajattelevat vastaajan päätöksestä.

”Ahdistusta ja turhautumista. Usein lapsikyselyillä ajetaan nurkkaan ja minun ajatusmaailma ei ole oikea ja sitä on oikeus kyseenalaistaa kuin toisin vaikka minä en kyseenalaistaisi sitä miksi jollain sitten taas on lapsia. Ahdistaviksi tilanteet tekee se, että minusta se ei ole kenenkään muun asia mitä minä kohdullani haluan tehdä.”

Utelu aiheuttaa lisäksi pahaa mieltä. Ajatus siitä, voiko saada lapsia ahdisti ja huoletti useaa vastaajaa.

”Ahdistaa, tunnen itseni riittämättömäksi koska en ole yrityksestä huolimatta raskaana/saanut lapsia. Aiemmin utelut lapsista aiheuttivat riittämättömyyden tunnetta ”enkö riitä tällaisena ja kelpaa lapsettomana”. Ajoittain lapsista utelu tuntuu pahalta ja aiheuttaa kateutta perheellisiä kohtaan.”

Ahdistusta lastenhankintaan liittyen aiheuttaa myös muun elämän, kuten opintojen ja työuran yhdistämisen vaikeus lasten saamiseen. Vastauksissa ilmeni ahdistus siitä, että täytyisi luopua tai lykätä omia haaveita, koska muiden tai omasta mielestä olisi jo aika perheellistyä.

”Ahdistusta. En halua lapsia vielä, koska en nykyisessä työssä (kolmivuorotyö + päivystykset) pysty olemaan, jos lapsi hankitaan.”

Stressi

Vastaajat mainitsivat stressin vastauksissaan pääasiassa yleisenä stressinä. Vastauksissa esiin tuli myös oman päätöksen epäilyn aiheuttama stressi, mikä aiheutuu muiden ihmisten kyselystä.

”Stressiä, ja eniten miettimistä kadunko vanhempana. Kaikki toivottaa ympärillä sitä, miten tulen olemaan yksinäinen vanhus kun ei ole lapsia pitämässä huolta jos mies menee ensin. Enhän minä niitä lapsia hommaa sillä ajatuksella, että ompahan omaishoitaja sitte vanhoille päiville...”

Myös epävakaa taloudellinen tilanne ja aika aiheuttavat stressiä. Vastaajille aiheutti stressiä pohdinta siitä, millainen elämäntilanne tulisi olla, kun lapsia hankitaan.

”Stressi siitä milloin olisi oikea aika tehdä lapsia. Raha, omakotitalo, aika yms... Nykyään vähemmissä määrin tulee mietittyä ja jätän omaan arvoonsa, jos joku kysyy, milloin lapsia ajateltiin tehdä.”

Pelko

Useita vastaajia pelotti lastenhankintaan liittyvä tulevaisuus. Erityisesti vastaajia pelotti se, että he eivät saisikaan lapsia, kun alkaisivat yrittää tai mahdollinen raskaus päättyisi keskenmenoon. Myös tuleva vanhemmuus, lasten kasvatusta ja niissä epäonnistuminen pelotti vastaajia.

”Pelkoa siitä jos ei saakaan lapsia, on huono vanhempi eikä pystykään kasvattamaan lastaan.”

Vastauksissa ilmeni myös pelko siitä, että oma unelma lastensaannista ei koskaan toteutuisikaan.

”Pelottaa, että elämä valuu hukkaan, jos en koskaan saakaan lapsia, kun olen odottanut, että kumppani on valmis lasten hankintaan.”

Suru

Vastauksissa ilmeni suru siitä, että ihmiset puhuvat lastenhankinta aiheesta heille, vaikka aihe ei olisi heille ajankohtainen nyt tai tulevaisuudessakaan. Tämä aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta.

"Kyllä se kurjalta tuntuu, että on se perheen musta lammas kenellä ei lapsia ole. Ja tuntuu että se on yleinen keskustelun aina sunnuntain kahvi pöydässä."

Muiden lapsiperheiden näkeminen harmittaa ja aiheuttaa kateutta, koska toiveena olisi olla samassa tilanteessa tällä hetkellä tai tulevaisuudessa. Muiden lapsiperheiden näkeminen aiheuttaa myös haikeutta.

"Pieniä lapsia perheineen on vaikea välillä katsoa, mutta taas toisaalta katselen niitä myös kaiholla sekä sydän sykähtäen."

"Haikeutta, surua kun ei ole vielä sellaisessa elämäntilanteessa, että lastenhankinta olisi ajankohtaista. Odotusta siitä, että se kuitenkin on toiveena. Osittain myös kateutta niille, joilla on jo lapsia."

Riittämättömyyden tunne

Vastauksissa ilmeni, että ei koeta itsensä olevan kelvollisia ja riittäviä yksilöitä, kun ei ole lapsia tai haluta lapsia. Riittämättömyyden tunnetta lisää myös tunne siitä, että ei olla muiden mielestä vastuullisia, kun ei ole aikeissa hankkia lapsia. Lisäksi vertailu muiden perhetilanteisiin aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta.

"Riittämättömyyden tunne, että minussa on jotain vikaa, kun lasten saanti ei ole itsestäänselvyys minulle."

"Tuntuu että en ole kelvollinen, muut saa lapsia ja eheitä parisuhteita mutta itse en, tuntuu ikälopulta."

Suuttumus

Useaa vastaajaa ihmetytti, ärsytti ja suututti se, miten röyhkeästi muut ihmiset kommentoivat ja kyseenalaistavat vastaajien päätöstä lastenhankintaan liittyen. Useaa vastaajaa suututti erityisesti se, etteivät muut ihmiset kunnioita heidän yksityisyyttään. Lisäksi vastauksissa ilmeni suuttumus siitä, etteivät muut ihmiset ota huomioon sitä, että ihmisten elämäntilanteet ja toiveet elämältä ovat erilaisia.

"Suuttumusta, kun ei ymmärretä ottaa huomioon erilaista elämäntilannetta ja vain toistellaan "eikö olisi jo aika"."

"Ärsyttää kun ylipäättään puututaan niinkin yksityiseen asiaan...lisäksi kommentit "ei voi tietää, kun sinulla ei ole lapsia tms." on todella raivostuttavia!"

Epävarmuus

Vastaajat mainitsivat vastauksissaan useasti yleisen epävarmuuden sekä muista ihmisistä johtuvan paineen aiheuttaman epävarmuuden.

"Epävarmuutta. Tiedän tehneeni oikean päätöksen, mutta välillä paineen alla sitä rupeaa kyseenalaistamaan."

"Epävarmuutta siitä, mikä oma mielipiteeni ja mikä ulkopuolisten oletusten aiheuttamaa – haluanko aidosti lapsia vai onko se vain mikä kuuluu tähän elämänvaiheeseen."

Kiireen tunne

Kiireen tunne liittyi kiireeseen löytää mies ja tehdä lapsia; itsensä epäilemistä ja tunne yrittää lasta.

"Paineet saavat itseni miettimään asiaa vielä enemmän; haluanko edes lapsia? Tuntuu että on kiire löytää mies (ja vielä mies joka haluaa lapsia) ja tehdä lapsia, vaikka ei todellakaan ole kiire, enkä halua asiaa edes mieltä vielä."

"Kiirettä alkaa yrittämään lasta."

Epäonnistumisen tunne

Epäonnistumisen tunnetta aiheutti mm. erilaisuus suvussa. Useissa vastauksissa vastaajat kertoivat tuntevansa huonommuutta ja epäonnistumisen tunnetta, koska heillä ei ole lapsia tai eivät halua lapsia.

"Tunne jonkinlaisesta epäonnistumisesta."

"Tuntuu että olen epäonnistunut, ns. suvun "musta lammas" "

Pohdinta

Merkittävien huomioiden aineistosta oli se, että suurin osa kyselyyn vastanneista naisista kokee tai on joskus kokenut paineita lastenhankinnasta. Ilmiö on harmillinen, sillä paineita aiheuttavat tekijät ovat pääosin peräisin naisen ympäristöstä, eikä hän voi vaikuttaa niihin itse.

Vaikka tulokset osoittavat, että naiset kokevat paineita lastenhankinnasta, tuloksista selvisi, että yli puolet vastaajista aikoi hankkia lapsia. Aineistosta huomaa, että naiset ovat tietoisia siitä, että lastenhankinnan siirtäminen myöhemmälle iälle vaikuttaa yksilön hedelmällisyyteen ja seurauksena voi olla, ettei raskaaksi tuleminen enää onnistukaan (Virtala & Virjo 2004; Ahlström ym. 2009), ja kokevat huolta tästä, sillä yksi tärkeimmistä paineista aiheuttavista tekijöistä oli hedelmällisyys ja terveys.

Kyselyyn vastanneet kokivat ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenlisäyksen aiheuttavan paineita ja kokivat sen myötä ulkopuolisuuden tunnetta ja pelkoa yksinjäamisestä. Lähipiiri aiheutti paineita myös sellaisille vastaajille, jotka eivät vielä tieneet haluavatko hankkia lapsia vai ei, sillä vastaajat eivät halunneet muiden ihmisten mielipiteiden vaikuttavan heidän omaan mielipiteeseensä. Vastaajat kokivat, että lähipiiri ei ymmärrä aiheen olevan yksityinen asia, ja he kokivat lähipiirin kritisoinnin ja kyselyn ahdistavana. Lisäksi muiden perheiden perhesuunnittelu ja perheenlisäys aiheuttivat vastaajille painetta siitä, että heidänkin tulisi hankkia lapsia, koska ovat saman ikäisiä ja heidän tulisi olla samassa elämäntilanteessa samaan aikaan.

Yleisimmät syyt siihen, että oma ihanteellinen lapsilukutoive jää toteuttamatta, ovat useimmiten se, että ei ole kumppania, kumppani haluaa vähemmän lapsia, tai hän ei halua laisinkaan lapsia tahi tulee ero.

Lähteet

Ahlström, S., Karvonen, S. & Lammi-Taskula, J. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Berg, V., Miettinen, A., Rotkirch, A. & Tammisalo, K. 2017. Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Väestöliitto ry: Helsinki.

Engwall, K. 2014. Childfreeness, parenthood and adulthood. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 16(4), 333–347.

Reijonen, E. & Reinilä, T. 2020. Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta. (Opinnäyte). Tampereen ammattikorkeakoulu.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202005067554>.

TENK. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Helsinki. Verkkojulkaisu.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Virtala, A. & Virjo, I. 2004. University students seeking hormonal emergency contraception: Why do they not want pregnancy now? When is it suitable to have children? *Yearbook of Population Research in Finland*, 40(1), 119–131.